

Vlaanderen
is natuur

Bos

Welk toekomstig beleid voor bos inzake gezondheid en hout?

Aanbevelingen voor beleidsmakers, private eigenaars en initiatiefnemers uit de natuur- en gezondheidssector

Auteur: Ute De Meyer, Katriina Kilpi (projectmedewerker, BOS+) en Andries Saerens (projectverantwoordelijke, Belgische Houtconfederatie)

Bronnen: Praktijkgericht actieplan natuur en gezondheid, door Katriina Kilpi, Jeroen Heyvaert, Sanne Baeten, Henrik Jönsson en Bert De Somviele. Raadpleegbaar via www.bosforum.be

In 2017 ontwikkelde het Bosforum een nieuwe visie rond bos in Vlaanderen. Hieruit vloeiden 11 beleidswerven, of ook wel thema's, die het toekomstig bosbeleid vorm kunnen geven en waarvoor het Bosforum de uitvoering ambieert. Intussen werd er door de steun van Natuur en Bos van de Vlaamse overheid reeds één werf volledig afgerond. Binnenkort eindigt ook de tweede werf.

Werk Bos en Gezondheid

Tijdens de coronacrisis riep de overheid op om "in uw kot te blijven", maar anderzijds ook om te voet of met de fiets naar buiten te trekken en te blijven bewegen, mits inachtneming van de afstandsregels. Hierdoor vonden steeds meer mensen opnieuw de weg naar het bos en de natuur om te ontspannen, te sporten of om verkoeling te zoeken. Verschillende bos- en natuurgebieden werden overstelpt, waardoor er zelfs richtlijnen werden uitgevaardigd. De coronacrisis onderstreepte niet enkel het belang van nabij toegankelijk groen, maar ook de relatie tussen bos en gezondheid.

De gezondheidsfuncties van bos werden al uitvoerig beschreven in de Toekomstvisie Bos en Samenleving, waarin het Bosforum via een beleidswerf ijverde voor een meer duidelijke rol voor bos en natuur in de gezondheidssector en een betere samenwerking tussen beide beleidsvelden. Hoewel tot op heden het concept nog weinig weerklank vond binnen de betrokken sectoren, zou door de coronacrisis hier wel eens verandering in kunnen komen. Wanneer men hiermee aan de slag zou gaan, kunnen de conclusies van de werf reeds als nuttig startpunt dienen.

Praktijkgericht actieplan natuur en gezondheid

Het doel van deze werf was om vanuit gedetecteerde *good practices* uitdagingen, opportuniteiten en werkpunten te beschrijven die tot nuttige aanbevelingen kunnen leiden. En dit zowel voor bevoegde beleidsmakers en uitvoerders als voor vertegenwoordigers van de betrokken sectoren. Hiervoor werden 24 projecten en (publieke en private) groen-, bos- en natuurbeheerders bevestigd. Van elk geselecteerd project werd een gedetailleerde SWOT-verkenning gemaakt voor de implementatie van gezondheidsvoordelen van groen, bos en natuur in het kader van natuurbeheer en de gezondheidspraxis. De bevindingen uit de praktijkgevallen werden op de afsluitende studiedag (van Natuur en Bos en het Bosforum, in samenwerking met het Netwerk Natuur en Gezondheid, op de terreinen van de zorginstelling PC Bethanië in Zoersel) getoetst aan de praktijk. De resultaten van die dag werden mee verwerkt in het eindrapport, namelijk het Praktijkgericht actieplan natuur en gezondheid. Deze brede waaier aan aanbevelingen is raadpleegbaar op www.bosforum.be.

Hieronder sommen we de voornaamste resultaten van de bevraging op, alsook de aanbevelingen voor een praktijkgericht actieplan om nieuwe of lopende projecten te optimaliseren.

Aanbevelingen en aandachtspunten om de kwaliteit van de activiteiten te verbeteren

- Succesvolle activiteiten zijn vaak (en bij voorkeur) kleinschalig en vergen een flexibele, inclusieve aanpak die met de doelgroep rekening houdt. Ook de regelgeving met betrekking tot natuur en gezondheid zou meer flexibiliteit moeten toelaten.
- Er is vaak weinig degelijke monitoring en evaluatie van bestaande activiteiten, omwille van een gebrek aan bewustzijn over het belang van degelijke evaluaties of door een gebrek aan tijd.
- De private sector kan, veel meer dan vandaag het geval is, betrokken en gestimuleerd worden om rond dit thema een grotere rol te spelen. Daarbij is echter ook sensibilisering noodzakelijk, bv. over de ecologische draagkracht van de natuur waarin de activiteiten plaatsvinden

© J.M. Natuurbeleving

en over kwaliteitsvolle, *evidence based* benaderingen van het gezondheidswerk.

- De nood bij (jonge) kinderen om meer in contact te komen met natuur is zéér groot.

Aanbevelingen om de kwaliteit van de initiatiefnemers te verbeteren

- Stimuleren en ondersteunen van nieuwe natuurgerichte initiatieven in de privésector zoals gedeelde ruimtes en gebouwen, maar ook groepsverzekeringen en andere financiële voordelen.
- Een multidisciplinair platform/kenniscentrum/*centre of excellence* voor natuur en gezondheid dat actief kennis bundelt en verspreidt, zou een reële stimulans betekenen voor dit thema.
- Er is een hoge nood aan degelijke, meer structurele omkadering van initiatiefnemers en uitvoerders.
- Ontwikkeling van businessmodellen waardoor de (per definitie) kleinschalige en flexibele initiatieven toch op een rendabele manier georganiseerd kunnen worden (via steun aan organisatoren, klanten of groenbeheerders).
- Sensibiliseer gezondheidswerkers en klanten over de *do's and don'ts* in bos en natuur.

Aanbevelingen om de kwaliteit van de omgeving te verbeteren

- Er is nood aan meer nabij en toegankelijk bos, natuur en groen in Vlaanderen.
- Het is interessant voor bouseigenaars om actief te blijven luisteren naar wat er op het terrein gebeurt. Er is immers veel en diverse interesse in nieuwe gebieden

voor allerlei natuurbelevissen, dus ook natuurbeleving waar minimale voorzieningen voor nodig zijn. Bijgevolg is er een goede kans om een match te vinden tussen wat een bouseigenaar te bieden heeft en wat bijvoorbeeld een kleine ondernemer nodig heeft - zolang ze elkaar maar kunnen vinden.

- Er moet ook aandacht gaan naar de planning en inrichting van 'gespecialiseerde', deskundig ingerichte gezondheids- en groenzones op maat van specifieke doelgroepen. Omwille van de vaak hoge kostprijs en beheervereisten van dergelijke inrichtingen is het best om deze naar specifieke vraag in te plannen en in te richten, zonder een goede geografische spreiding uit het oog te verliezen.
- Uit de studie blijkt ook dat er nood is aan echte stiltegebieden. Dit is uiteraard een vraag die het zeggenschap van lokale

terreinbeheerders vaak overstijgt, maar in grotere gebieden en/of in samenwerking met bevoegde overheden kan in deze ook vooruitgang geboekt worden.

- Actieve ondersteuning van private bos- en natuureigenaars kan eveneens een bijdrage leveren om meer gebieden voor activiteiten gericht op gezondheidswerk op te stellen. Heel wat private bouseigenaars vinden dat er momenteel meer verantwoordelijkheden dan voordelen gepaard gaan met het openstellen van hun bos(sen) en groenruimten aan derden. Ook het toegankelijkheidsreglement is een veeleisende procedure waar niet elke eigenaar mee vertrouwd is. Daarnaast geven eigenaars aan dat overheden en lokale besturen veel beter met hen moeten samenwerken. Ze verwachten meer steun vanuit lokale en bovenlokale overheden zodat ze beter kunnen inspelen op de vraag van de overheid om meer privébossen open te stellen voor het brede publiek. Op dit moment krijgen private eigenaars slechts beperkte financiële steun om hun groengebieden open te stellen, waardoor ze zich nauwelijks geneigd voelen om hierop in te gaan. De stimulansen dekken immers de kosten en lasten niet. Echter, indien de Vlaamse overheid de bedragen van subsidies zou verhogen, de administratieve last zou verkleinen en/of meer technische of logistieke steun zou bieden (ook voor handhaving), zouden meer private bos- en natuureigenaars kunnen overwegen om hun terreinen voor het brede publiek en/of zorgorganisaties open te stellen. Het aanbieden van gezondheidsbevorderende activiteiten kan de private eigenaars ook helpen om de inkomsten te diversifiëren (bv. onder de vorm van een vergoeding voor ecosysteemdiensten).

© Kohnen & Klip

Stand van zaken werf Bos en Hout

Het pilootproject rond de ontwikkeling van de werf Bos en Hout binnen de Toekomstvisie Bos en Samenleving van het Bosforum is momenteel in uitvoering bij de Belgische Houtconfederatie. In februari werd er een eerste workshop georganiseerd die bouseigenaars en -beheerders met bosexploitanten, zagerijen, houthandels en overheden samenbracht. In een productieve sector waar dikwijls tegenstrijdige belangen spelen, bleek dit hoognodig. Tijdens deze workshop werd er namelijk naar oplossingen gezocht die de sector in zijn geheel kunnen versterken, zodat deze zich o.a. beter als één stem kan profileren naar de buitenwereld toe. Dit is cruciaal wil men het maatschappelijk belang van houtproductie en gebruik in een context van klimaatverandering eenduidig onder de aandacht brengen.

Heel wat private bouseigenaars vinden dat er momenteel meer verantwoordelijkheden dan voordelen gepaard gaan met het openstellen van hun bos(sen) en groenruimten aan derden.

Naast het samenbrengen van de sector, wordt de mogelijkheid voor de invoering van de erkenningsregeling voor bosexploitanten in privébos onderzocht. Hiervoor zijn reeds de standpunten van de verschillende betrokkenen verzameld.

Tot slot kan je in het rapport nog aanbevelingen terugvinden voor een betere overeenkomst tussen vraag en aanbod en om *good practices* op te schalen.

Conclusie

Deze studie heeft aan de hand van voorbeelden op het terrein geprobeerd een zo groot en kwaliteitsvol mogelijk aantal praktijkgerichte aanbevelingen te formuleren om de werking rond natuur en gezondheid op te schalen en te optimaliseren. Dit om ervoor te zorgen dat steeds meer Vlamingen de positieve effecten hiervan kunnen ondervinden. Net als bij de publicatie van de Toekomstvisie Bos en Samenleving van het Bosforum, geldt dat ook deze studie geen eindpunt is, maar een verdere stap naar meer natuurbeleving in kader van onze gezondheidszorg.

Als laatste stap wordt een lijst opgemaakt van nieuwe valorisatiekanalen voor brandhout, die zo hoogwaardig mogelijk moeten zijn. Ook dit is een zeer actueel onderwerp, vermits de brandhoutmarkt in Vlaanderen zo goed als ineengestort is en de verwachte, interessante innovaties van universiteiten en bedrijven die laagwaardig hout mogelijks een degelijke marktwaarde kunnen geven (bv. bioraffinage, productie van PVC uit hout...).

Het einde van het project is voorzien voor eind september 2020.

Landelijk VASTGOED ANDERS BEKENEN

landelijk wonen

bouwkundig erfgoed

agrarisch vastgoed